

FOLCLOR ROMÂNESC DIN REGIUNEA VOSNESSENSK (UCRAINA)*

ANTON GOLOPENTIA SI ION APOSTOL

Extras din Anton Golopenția, *Opere complete, vol. I. Sociologie.*
București: Editura Enciclopedică, 2002

Vezi, la sfârșitul documentului, adnotarea din același volum,
semnată de Sanda Golopenția.

Neobositul în a cerceta cu părintească dragoste pe românii de peste hotare, Teodor Burada, consemnează în darea de seamă a călătoriei sale în Gubernia Cherson existența a numeroși români în jurul orașului Vosnessensk.

Insula aceasta etnică este alcătuită dintr-un grup de 15 sate românești, 11 din ele înșirate pe o distanță de aproximativ 80 km de-a lungul malului stâng al Bugului, la nord și la sud de Vosnessensk, sate „pe apă“ cum le numesc localnicii, iar patru aflătoare ceva mai la est „în câmp“, adică în stepă, din care au roit de curând așezări noi, de felul odăilor din Bărăgan.

Locuitorii lor par a se fi așezat în aceste locuri înainte de epoca Împărătesei Caterina și a guvernatorului Potemkin, care a organizat acest teritoriu. Numele de familie îi arată veniți cam din toate regiunile jumătății de răsărit a teritoriului etnic românesc. Astfel, întâlnim aici neamuri cu nume care amintesc Dobrogea

* Cu prilejul unui popas de câteva zile în satul transnistrean, Kantakuzinka, așezat pe malul drept al Bugului, în fața orașului Vosnessensk, o echipă de cercetare a Institutului Central de Statistică a avut posibilitatea de a cunoaște insula etnică românească din jurul acestui oraș, numit de românii din partea locului, până nu de mult, Socola. Iar în decursul unui alt popas în orașul Nikolaev, au putut fi cunoscuți mai mulți muncitori, emigrați din aceeași regiune românească. Rezultatele amănunțite ale acestor cercetări urmează a fi publicate de Institutul Central de Statistică. Aci căutăm să comunicăm o parte din folclorul cules, cu acest prilej, în satele Bulgarka, Racova și Novogrigorovka (Târgu Frumos) de Ion Apostol, și la Nikolaev de A. Golopenția. În textul introductiv ne mărginim să înmănunchem faptele principale pe care le socotim necesare pentru arătarea modului și măsurii în care supraviețuiesc aceste produse ale culturii tradiționale românești. Folosim în acest scop studiul asupra satelor Bulgarka, Racova și Novogrigorovka, întocmit de N. Economu, N. Marin Dunăre, G. Bucurescu și Ion Apostol, și prezentarea informațiilor culese în Nikolaev, asupra acestei insule etnice românești, de A. Golopenția.

(Silistrean, Carastan) și altele cu nume de rezonanță moldovenească (Barcariu, Chiper, Todirașcu, Hârjău, Ciobotaru, Cheptea) sau basarabeană (Gâște-multe, Musteață, Bulat). Nu lipsesc nici numele de aspect ciobănesc din Transilvania de sud (Țurcan, Pană, Cotoi, Groza, Albu, Vitez). Pe locuitorii din Bulgarka, unde se întâlnesc nume ca Ardelea, Munteanu, Moldovan, Ocneanu, Ciobănelu, Spănu, românii din satele vecine îi numesc și acum „mânteni“ și-și amintesc de învățătura primită pe când erau copii, de a nu le căuta pricină fiindcă sunt „iuți“ și „se țin tare hâtri“.

Viața de dinainte de revoluția din 1917 a acestei insule românești, câtă poate fi cunoscută din povestirile celor mai bătrâni, stă sub semnul unei deosebite îmbelșugări. Bugul fiind navigabil până la Vosnessensk, grânele lor se vindeau ușor și pe preț bun. Regiunea s-a resimțit în aceeași măsură ca și câmpia Dunării de deschiderea strâmtoarelor prin tratatul de la Adrianopol și de faptul că de pe la 1840 cerealele din regiunea Mării Negre au ajuns la mare căutare în occidentul Europei.

Opulența, care a început atunci, pare a fi determinat o restructurare a stilului de viață tradițional. Astfel, e părăsit costumul străvechi, casele se clădesc din piatră, cu patru-cinci încăperi, iar nunțile, care îngăduiau desfășurarea bogăției, încep a fi puse în centrul vieții obștei sătești. Toate povestirile despre timpurile dinainte de revoluție sunt pline de nostalgia acestor nunți, care umpleau — alături de cumetrii, mese, șezători, — jumătatea de an de odihnă de la „Pocroavă“ (1 octombrie) la „Sfinți“ (9 martie), când gospodarul, după ce-și strânsese recolta și-și umpluse hambarul cu „chită“ iar ograda cu „scârte“ multe și mari de paie pentru foc, se odihnea și petrecea.

Ceremonialul bogat și complicat al nunților era păstrat cu minuțiozitate și făcea mândria românilor față de ucrainenii, mai săraci în obiceiuri, și față de coloniștii ruși, nevoiași și primitivi, priviți de sus și porecliți „cătălachi“. Sâmbătă din amiezi, când se socotea începută nunta, doi vornici călări, cu caii frumos împodobiiți și cu plosca în mână, cutreierau satul și invitau tineretul, iar pe cei în vârstă și pe bătrâni îi chema ajutorul nănașului, starostele. Seara, mirele și mireasa „se adunau“ fiecare la casa lor, cu neamurile apropiate și prietenii. Muzicanții cântau „de jale“ iar mirii „da cu capu“ către cei de față. Duminică dimineata, înainte de a se duce la biserică pentru cununie, în casa atât a mirelui cât și a miresei, se rostea iertăciunea. La cununie se duceau și se întorceau deosebit, fiecare cu cortegiul său. După amiază, mirele călare, cu șir de „furgoane“ și cu lux de cai, ținuuți în grajd cu săptămânile și hrăniți bine ca să fie aprigi și năbădăioși, mergea la mireasă. Aici se rostea conocăria, „se frângea colacul“, se încingeau nuntașii cu „minișteguri“, de se făcea nunta „bălaie“ și se pornea „danțul“. Mireasa era condusă cu alai la casa mirelui, unde se încingea ospățul („huleaiul“), care se prelungea cu săptămânile, trecând de la un nuntaș la altul.

Alături de datinele nunții, s-au menținut bine „hăiturile“ (urăturile) și colindele. Viața de plugar în stepele mănoase e zugrăvită în culori pitorești în fiecare din variantele locale, care se deosebesc prin umorul și fantezia câte unui detaliu, cum e cel privitor la ce face „moara lui Bădălan“ când vine Badea să macine, aflat în unele din „hăiturile“ culese. Colindele erau numeroase și diferite, variind după nume și rang și după cum colindătorii erau fie chemați în casă, fie lăsați afară, sau după cum casa era cu fete mari sau cu flăcăi. Fragmentele epice sau lirice, încheiate prin formulele obișnuite ale colindătorilor, ce le constituie, atrag nu numai prin calitățile lor literare, dar și prin numeroase mărturii despre felurile fețe ale culturii tradiționale românești.

Bine s-au păstrat și manifestările în legătură cu momentele de durere ale vieții: bocetele și descântecetele.

Acești țărani români, înstăriți și liberi de generații, s-au împotrivit în 1917 comunismului. Ei nu doreau nici o revoluție. În ajunul ocupării regiunii de către trupele lui Denikin, au asediat și chiar cucerit pentru o zi Vosnessensk-ul, omorând câțiva funcționari bolșevici. În anii următori, de lipsă și foamete (1921–1922), au rezistat cum au putut, hrănindu-se cu „chita“ ascunsă în pământ. Epoca „Noii politici economice“ (NEP) le-a îngăduit să creadă că vremurile bune s-au întors. Așteptările lor au fost însă dezmințite.

Colectivizarea, începută în 1929, a lovit greu insula etnică românească de aici. În unele din sate, mai bine de jumătate din locuitori erau în situații sau manifestau atitudini de pe urma cărora aveau să ajungă „răsculăciți“. Foametea din 1932–1933, următoare colectivizării, a secerat sute de vieți în aceste părți. Mai greu lovite au fost satele mai bogate „din câmp“, Șerbanu și Mărculeasa, unde aproape jumătate din cele 1 000–1 200 familii câte avea fiecare, au fost deportate sau scoase din case și nevoite să-și ia lumea în cap, sau au murit de foame. Dar și în satele de lângă Bug sunt multe case în ruină, pe care le crezi, întâi, pustiite de războiul în curs și despre care aflu, pe urmă, că au fost ale celor care au pornit în lume sau au pierit în timpul foametei. În Alexandrovka, terasamentul căii ferate a fost întreținut timp de un deceniu din piatra caselor rămase fără stăpân.

Lipsite de gospodarii de frunte, sub conducerea cărora fuseseră păstrate datinile, și rămase numai cu cei timizi, cu săracii și cu aderenții partidului comunist, satele acestea, deși cu locuitorii mai departe de sânge românesc, au pierdut mult din românitatea vieții lor. Așa se explică de ce numai unele dintre ele, ca Racova, Novogrigorovka, Alexandrovka, Serbulovka, — au cerut după 1931 școală moldovenească, în care s-a întrebuițat o vreme alfabetul latin, apoi cel chirilic. În 1939 s-a suspendat cu totul învățământul moldovenesc. Celelalte sate s-au mulțumit de la început cu școală ucraineană, ca să înlesnească intrarea copiilor în școli mai înalte și să le ușureze adaptarea la lumea nouă.

Într-o astfel de atmosferă era natural să pălească tot mai mult conștiința moldovenească, iar datinile să piardă puțin câte puțin din puterea circulatorie, mai ales că regimul sovietic lupta pe toate căile pentru stârpirea oricărei „rămășițe“ tradiționale.

Cu ocazia recensămintelor efectuate după retragerea autorităților bolșevice, cei mai mulți din locuitorii satelor românești din regiunea Vosnessensk s-au declarat ucraineni. Astfel că, în lumina recentelor statistici, multe dintre aceste sate, românești încă și azi, cu tot numărul de ucraineni veniți în locul celor plecați, — apar ca sate ucrainene. Conștiință românească nu există. Locuitorii lor se miră când observă că se înțeleg cu românii și mulți continuă să creadă că moldovenii (adică ei) și românii sunt neamuri diferite. Vechile datini și obiceiuri, deși în ultimii 10 ani au putut fi practicate din ce în ce mai puțin, n-au fost părăsite și nici uitate cu totul. Ele trăiesc viu mai ales în conștiința bătrânilor, care își aduc aminte cu emoție de ele. Moș Alexe Hârjău din Bulgarka, deși bolnav greu, a avut puterea să recite și chiar să cânte admirabile bucăți de folclor, bucurându-se ca un copil la gândul că „hăiturile“ și colindele lui vor fi știute și de cei din „Rumenia“.

Procesul de eclipsare a caracterului românesc este mai pronunțat în satele de la capătul de miazăzi și miazănoapte al insulei etnice de peste Bug, în care și înainte de războiul trecut bilingvismul era mai accentuat și obiceiurile mai puțin pure, în urma amestecului cu ucrainenii.

„Răsculăciții“, plecați din sate din cauza colectivizării, s-au aciuat în orașele Ucrainei sau în regiuni industriale, unde au reușit să se descurce destul de repede. Pricepuți și întreprinzători, ei au izbutit să cucerească situații frumoase după 1937, când constituția sovietică a înlăturat decăderile ce apăsau până atunci asupra foștilor culaci. Risipiți la început în bazinul Donețului și în Caucaz, mulți s-au întors la Nikolaev spre a se apropia de locurile natale. Cititori de gazete și posesori de patefoane cu plăci moldovenești sau de aparate radiofonice la care puteau asculta și Bucureștii, unii dintre ei au ajuns să aibă nu numai conștiința moldoveniei lor și mândria de a face parte dintr-un neam cu republică proprie (Republica Moldovenească), dar și începuturi de conștiință românească.

O solidaritate strânsă îi unește pe toți cei plecați din același sat, oricât le sunt de risipite locuințele în oraș. Ei vorbesc la fel de bine și moldovenește și ucrainește. Copiii însă nu știu adeseori decât puțină moldovenească, pe care n-o folosesc decât cel mult acasă.

La reuniunile „companiilor“ lor, „horelca“ dezleagă limbile și reînvie până în amănunte amintirea vieții de altădată, de nostalgia căreia sunt plini toți acești mecanici și lucrători calificați. Când stai de vorbă cu ei, sunt gata cu plăcere să povestească despre viața de odinioară a satului lor și să cânte sau să recite texte de folclor, chiar dacă din lipsă de horelcă n-au „ohotă“ și trebuie să-și „dresiruiască“ amintirea, ca să poată reproduce întreaga conăcărie, hăitură sau colindă.

1. CONĂCĂRIE

(Auzită de la Terente Serbulov, originar din Racova, de 49 ani, cazangiu de cale ferată în Nikolaev. Fost în tinerețe conăcar cu un alt flăcău, Condrea. Str. Tretia Popireșnia 24).

Bună vremea, bună vremea
La Neavoastră,
Hoară mândră și frumoasă,
Bătrânei de casă
Cu bun răspuns să ne iasă.

Aveți a ne-ntreba:
— „Ci umblăm, ci cătăm,
Ci fel de voinicei rătăciți sântem?”
— „Ci umblăm, ci cătăm
Ghine samă că ne dăm.
Ce-om îmbla, ce-om căta,
Ghine samă că ne-om da.
Că noi nu sântem haiduci
De ucis turci;
Da nici călăgărași
De scutițat turme de țachi;
Da nici ciocoi
De scutițat turme de oi.
Da noi sântem doi fii fieși,
Din crai domnăreși,
Di la giupânu nirele trimăși.
Că giupânu nirele s-o sculat
Într-o sâmbătă dineață
Și s-o spălat,
La icoane s-o-nchinat,
Pe bun cal că s-o aruncat,
Din ghici o sunat,
Multă oaste o adunat.
S-o adunat:
Codru cu urșii,
Urșii cu văi adânci,
Văi adânci cu izvoare reci,
Izvoare reci cu moghiliți
Și cu trup de cochiliți.

Că oastea noastră
Când s-o împornit,
Pământu o huit.
Când o stat,
Pământu s-o cutremurat;
Ș-o dat peste-o urmușoară:
Șie de șiară?
Nu-i de șiară!
Șie de căprioară?
Nu-i de căprioară!
O stat oastea noastră-n loc
Și să neară.
Da doi s-o găsit,
Mai bătrâni decât noi,
Ș-o zâs că-i de cochilioară.
Noi ne-am pornit
Din conac până-n conac,
Pân' la cel mare loc
De la semnul moghilelor
Pân' la lunina stelelor.
Noi ne-am pornit după sté,
Sté luninoasă.
Noi după sté,
Steaua deasupra;
Curtile Dunilor voastre o sâmțit
Și noi doi voinici am sosit,
Cu cai în sânęți,
Voinici îndrăzneți,
Buni de gură învățați.
Ș-am auzât
Că este la Duneavoastră
O Lină Cătălină
Floare de grădină,
Noaptea înflorește,
Ziua îni veștejește,
Că nici poamă că-ni rodește;
Da Duneavoastră când eți lua-o
Și eți da-o,
La munți cărunți,
La al doilea părinți,

Cinste c-ar și
Tuturora fraților
Și Dunilor voastre nănașilor.

Da neata, cuconiță nireasă,
Aveți a vă găti
Niște năfrănițe
Ales' cu șir,
Sî ne ștergem musteațele de gin.
Dacă nu, măcar aleasă cu mătasă,
Sî ne ștergem musteațele
De bragă groasă, de acasă.
Dacă nu, măcar niște olăriți de la oale,
Sî ștergem cailor zăbalele.
Da noi ne-om apleca
Și ne-om șterge de manta,
Că mai ghine ne-o sta.
Și ne-om duce la giupânu nirele,
C-o fost nireasa lenoasă și somnoroasă,
Că n-o știut o năfrăniță a coasă.

Aist colac mândru și frumos,
Ca fața lui Isus Hristos,
C-o mână să-l luăm,
Da cu alta să-l lăsăm.

Amu, bună vremea la Duneavoastră.

2. IERTĂCIUNE

(Auzită de la Fedia Alexei Hârjău, de 48 ani, din Bulgarka. Pe vremuri o zicea adeseori la nunți. Din 1930 n-a mai zis-o. De aceea nu-și mai amintește decât de acest fragment)

Aci ia 'n stați frați
Și-ascultați
Și cușmele din cap vă luați
Și-n cuib sub laiță
Le-aruncați.
Că-i mult d-asară,
D-alaltă sară,

De când șad aiști fii
Ai Dunilor voastre
Cu capul la plecăciune,
Cu inima la iertăciune,
Cu mâini dalbe pe brață.
Cu lăcrămi pe față,
Ei s-ableacă
Și să roagă
Să-i ierțați,
Să-i blagosloviți,
Cuvântu dintâi.

3. HĂITURĂ

(Auzită de la Vasile Silivestru din Alexandrovka, de 50 ani, mecanic, Nikolaev, Str. Chersonskaia 48 și de la Ustin Văzianu, din Racova, 44 ani, mecanic, Nikolaev, Str. Chersonskaia 48)

Hăi, scoală bade, nu dorni,
Că nu-i vreme de dornit
Că-i vreme de arat
La câmpu curat,
La pomu arătat.
Hăi, hăi!
S-o sculat badea Vasăle
Într-o joi dimineța
Și s-o spălat
Și la icoane s-o-nchinat
Și la murgu s-o aruncat.
Ș-o purces badea
Cu plugușoru la moșu
Cu doispre'ce boi
Cu Iaripriniei¹,
Pe la coadă cu dălghei.
Acei de la roată
Cu coarnele bourate,
Acei de la prigon
Cu coarnele de afion,

¹ Expresie neînțeleasă de informator.

Da cei dinainte
Cu coarnele măluite.
O purces badea a ara,
Brazdă neagră a răsturna,
Cu borona că-ni boronea,
Grâu roșu-ni răsărea,
Bade mai ghine că-i părea.
S-o dus badea
La luna, la săptămâna,
Sî vadă grâu de mândru.
Da grâu mândru
Și nant ca păretele,
În paie ca stuhu,
În schic ca vraghia,
Pe cum să ni-l săcere
Cu dragoste fetele.
Ș-o început badea a s'cera
Din coasta vântului,
Din cap'tu pământului,
Din mărunchi în snop,
Din snop în cop',
Din cop' în măjară,
Din măjară în stog,
Din stog pe fățară.
O scos badea două iepe,
Sure iepe,
Numai Dumnezeu milostivnicul ni le vede.

Cochitele ca cochitele,
Cochitele crăpate
Cu rogojini legate.
Din cochite tropăie
Grâu ni să îmblăte.
Din coadă fâțâe
Grâu ni să felezuia.
Din nări strănuta
Grăușoru ni să vântura.
O strâns badea doi saci,
Doi desaci,
Și hăi Bălan, cea Ghilan,

La morișca cea de an și-n an.
O ajuns badea la morișcă:
Da morișca pe costicele
Păștea flori de brândușele.
Badea o luat ciocanele-n poală
Ș-o-nceput a da cioc-cioc,
Ș-o dat morișca la loc.
Ș-o-nceput morișca a măcina,
Ca prepelița pe câmp zbură.
O măcinat un sac,
O făcut un colac.
O măcinat doi saci,
O făcut doi colaci,
În palmă suciți,
În degete-mpletți,
În zahar înzăhăriți,
Ca de iști noi doi-trei
Hăitori gățiți.

Bună sara la nevoastră,
Oameni buni.

4. HĂITURĂ

(Auzită de la Petru Ciobanu, de 79 ani, din Novogrigorovka, bulgar de origine, dar moldovenizat)

Hăi, plugușoru la moșu
Cu doispre'ce boi
Vineți înjugăți.
Și Sfântu Vasăle
La plugușor i-o-njugat
Și ni-o ișit la arat
În câmpu curat,
Care Dumnezeu milostivnicul
Ni l-o dat.
Hăi, Hăi!
Ară, ară, zi de vară,
Brazdă neagră ni-o răsturnat,
Grâu roșu ni-o revărsat,
Cu borona îni borone,

Da pe urmă grâu roșu-ni răsărea.
Da Sfântu Vasâle,
De părere de ghine,
Ni-o ișit
La luna, la săptămâna,
Să-ni vadă grâu
De copt nici pre copt,
Numa bun de strâns în snop.
Și ni-o venit acasă
Și lu lelița i-o cetărat:
— „Ia, leliță, grâu
De copt nici pre copt,
Numa bun de strâns în snop“.
Da lelița i-o cetărat:
— „Înjugă boii la căruciori
Și te repezi în livezi
Și-ni cată două-trei fete,
Care-i place nevestii.
Și el s-o dus și le-o găsit
Și le-o luat
Și le-o suit în car
Și le-o dus la deal
Și-o stat din prijma vântului,
Din capătu pământului.
Și-o început a săcera,
Din mărunchi în mărunchi,
Din mărunchi în snop,
Da din snop în clae,
Da din clae pe stog.
Da Sfântu Vasâle,
De părere de ghine,
Ni s-o dus în tabun
Și ni-o ales
Doi cai negri ca corbu,
Cu cochitili-ni treera,
Da cu coada mătura,
Da cu coama vântura,
Da cu botu-ni botuia
Și la Sfântu Vasâle în sac
Ni punea.

Da Sfântu Vasăle,
De părere de ghine,
Ni-o făcut doispre'ce saci vârgați,
La gură legați
Și ni i-o pus în car
Și ni i-o dus
La moara lui Bădălan,
Unde-o fost și an.

Da moara lui Bădălan

Nu era pe loc,
Da era pe costișe
Și-ni păștea flori de brândușe.
Da morariu, morărea.
Când îi vine pohara mare,
Da el ni-o luat cleștili subțioară
Și molotoacele-n poală,
S-o dat de la vale
Și i-o dat la șăle
Și i-o făr'mat două-trei măsele;
Și-apoi i-o dat la bot
Și ni-o răsăchit-o de tot.
Și ni-o purces moar'a îmbla,
Ca prepelița-n câmp a zbura.
Ni-o măcinat trei fânini și-o tărât':
— „Haide-acasă c-a și ghine“.
Da lelița când o văzut
Că-i vine bădița de la moară,
Ni-o pus poalele-n brâu
Și ni-o alergat peste-a treia casă
Și ni-o găsit sâtă deasă
De mătasă.
Și ni-o alergat peste treia țară
După sâtă rară de negară.
De cernut săcară.
Ș-o cernut un sac
Ș-o făcut un colac.
Ș-o cernut doi saci
Ș-o făcut doi colaci.

Ș-o cernut trei saci
Ș-o făcut trei colaci,
Mari ca roata,
Grei ca chiatra,
Din palme ciuciți,
Cu zahăr zăhăriți,
Cu niere-ndulciți,
Ca de noi doispre'ce
Voinicei gățiți.
Dintre iști trei colaci
Dați unu giilor,
Da unu morților,
Da unu nouă tuturor fraților.
Dintr-a nostru
Am frânt în două
Să vă dăm și vouă.
Și l-am frânt în trei
Și l-am dat și lu Andrei.
Și l-am frânt în patru
Și l-am dat la cei din vatră.
Și l-am frânt în cinci
Și l-am dat și lu Butinci.
Da Butinci n-o știut să-l mănânce
S-o alergat după noi
Și l-o prăpădit pe prag la noi.
Și eu l-am luat
Și l-am mâncat
Și m-am săturat.
Da v-am mai ura,
V-am mai ura,
Da ne temem c-om însăra,
C-avem a trece o pădure lată
Unde șad șarchili cu gur'li căscate
Ș-o rămânea fetili-n sara asta
Nesărutate.

Da cel cârnat de pe foc
Săriți băieți că s-o copt.
Bună vreme.

5. COLIND DE MAICĂ ȘI FECIOR

(Auzit de la Alexe Hârjău, de 78 ani, din Bulgarka. Știa pe vremuri șaptezeci de colinde. Acum își amintește numai o parte)

La vale, la vale,
Pe drumu cel mare,
Ler, Doamne, ler,
Mărg suluri de voinici
Cu cai pohonici.
Înainte lor o ișit
Maica lu Vasâle
C-un colac de grâu,
Cu plosca de gin.
Din colac părțește,
Din pahar lemnește
Da din gură-ni grăește:
— „Suluri de voinici,
N-ați văzut voi
Un fiel de-al nieu?“
— „Tu, maică bătrână,
Noi de l-am văzut,
Nu l-am cunoscut,
Un fiel de-al tău
Frățior de-al nostru“.
Da maica lui
Din gur-o grăit:
— „Cum să nu-l cunoașteți voi?
Căluceanu lui,
Vânăt de vizel;
Șeușoara lui,
De-o falcă de smău;
Frăușoru lui,
Doi șerpi balaori,
Din gură-nceștați
Din cozi înodați;
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Chiculița lui,
Schicu grâului;
Ochișorii lui,

Două muri de câmp
Puse la pământ,
Ne-ajunse de soare
Coapte la răcoare.
Pușculița lui,
Tunu cerului;
Sulișoara lui,
Fulger de pământ.

Ei să șie sănătoși
Cu maică și cu taică
Și cu noi cu toți.
Bună vremea.

6. COLIND DE FATĂ ȘI FLĂCĂU (Auzit de la același)

La lină fântână
La colț de grădină,
Leroi leo,
Trecu și-ni petrecu
Tot fete de grec
Și de mari boieri.
Da calea cine-o țânea?
Calea o țânea Ion tinerel.
Da el calea ni-o țânea
Și le mai alege
Pe gene, pe sprâncene,
Care ni-e mai nantă
Și mai sprâncenată,
Cu sprânceana trasă,
Cu geana sumasă,
În chip de jupâneasă.
Ileana ni-i mai nantă.
Rupse Ion și-i grăise:
— „Vezi tu, Ileană,
Acele multi căruți?
Acelea nu-s căruți de fel,
Da-s dalbe de oi.
Acelea-s toate-a mele:

Îi pruji cu mine?“
— „Oi pruji cu tine“.
— „Prin dalbe de oi,
Negri ciolpănei,
Și când or porni
Pe-o gură de vale,
Pe floarele tale,
Ce-or mai rămânea
Ciobanii-or aduna,
În vrâsta le-or vrâsta
Și-n chivără le-or purta,
Rar la zile mari,
În ziua de Crăciun
Și la Bobotează
Când Ion botează
Și norodu-ni creștinează“.

Ei să șiiibă sănătoși
Cu frați și cu părinți
Și cu noi cu toți de-a-rândul,
Bună vreme.

7. COLIND DE CASĂ (Auzit de la același)

Dinaintea este-un scurt
Doamni, Ier Domn din cer,
Sus îni arde, jos îni chică,
Mândră geană să ridică.
Într-aceea geană
Să scaldă Dumnezeu.
El să scaldă, să-mbăiază,
Din vrășmânt să primenește,
Cu bun nir să niruește,
Cu crucea să spovedește.
Mai de jos de Dumnealui,
Scaldă și Crăciun bătrân.
El să scaldă, să-mbăiază,
Din vrășmânt să primenește,
Cu bun nir să niruește

Cu crucea să spovedește.
De-atunci, Dumnezeu o grăit
Lu Ion, lu jupân Ion:
— „Face-i casa lângă drum,
Întinde-i casa peste drum,
Fântânele-n pădurele,
Podurele-n câmpurele“.
Dumnezeu zice:
— „Eu cu casa peste drum
Ospătat-am flămânjii,
Da cu fântânele-n pădurele
Adăpat-am sătușăii,
Da podurele late, grele,
Trec care pohorate;
Cine trece-ni mânțanește.
Eu cu mânțanita lor
Întineresc și m-argătuesc“.
Eu am zis lu-acest domn bun:
— „Fă ghine iastă lume,
Îi găsi ghine pe ceea lume.
Îi găsi raiu dăscuiet,
Și-i intra-n rai nepoftit
Și-i lua din masă nerugat“.
C-așa legea din bătrâni,
Din bătrâni din oameni buni.

Și cu noi cu bună vreme.

8. BOCET

*(Auzit de la Măriuța Tâlharencu, născută Momăscu, din Alexandrovka, 57 ani,
nu știe carte. A venit cu bărbatul, fost văcar, la Nikolaev)*

Mamă, mamă, măiculiță
De ce te-ai îndurat
Și pe copchii iștia sărmani
I-ai lăpădat?
Mândră casă ți-ai făcut,
Făr-de ușă, făr-de ferești,
Nici soarele nu te-a păli
Nici vântu nu te-a zbură,

Nici ploaia nu te-a strochi.
Da noi, măiculiță, ne-om grămădi,
Grămădi și striga,
Da sânгурă nu ne-ai auzi
Și nu te-ai scula.
Când zic măiculiță dragă
Limba-n gură ni să leagă
Cu-n fir de mătăsă neagră.
Scoală, măiculiță,
Scrie pe-un colț de masă
Și nu ti iasă numele din casă.
Mamă, mamă, măiculiță,
Scoală și deșchide ochii roată
Și-ți prăgește ruda toată.

9. DESCÂNTEC DE DEOCHI

(Auzit de la aceeași)

O purces o pasăre albă pe sub cer.
Nu te gera, nu te văicăra,
Da te du la Tudosia
Și ț-a descânta:
Ț-a lua din cleștili capului,
Din sfârcu nasului.
Maica Precista din cer
Glas mare ni-o slăbăzit,
Un șir de mac ni-o slăbăzit,
În patru bucăți ni l-o deschicat.
Nu te gera și nu striga,
Ea ț-a descânta,
Cu mătura l-a mătura,
Peste Marea Neagră l-a arunca
Și-i rămânea curată și luninată
Cum Dumnezeu pe pământ te-a lăsat.

10. DESCÂNTEC DE DEOCHI PENTRU VACI

(Auzit de la Avrămia Feodorovna Serbulu, de 65 ani, moldoveancă din Racova, adăpostită de câțiva ani în Kantakuzinka. Descântă și azi.)

Amin, Amin!
Leacu niu, leacu lu Dumnezeu.

O purces bălaia
Pe cale, pe cărare,
Grasă și frumoasă.
O-ntâlnit-o strigoaicili,
Fărmăcătoarcili,
Diochioasili,
Sângele i-o băut,
Din pas i-o luat,
Coadă i-o scurtat.
O-nceput a rage
Nu cu hlasu ei,
Nimi-n lume n-o auzit.
O auzit Maica Precista din cer,
S-o scoborât pe scară de argint:
— „Hai, hai, bălană, nu striga,
Nu te văicăra.
Întoarce-te-napoi
La câmpu cu iarbă,
La fântâna cu smântână,
La izvoare cu lapte.
Iarbă de ce-i mânca,
Apă de ce-i bea,
Ochii ți s-or curăți,
Pasu s-a mări,
Țâțili ca săgețili,
Untu ca ceara,
Smântâna ca nierea“
Da tu să rămâi curată, lătinată,
Ca de Maica Precista lăsată.

**FOLCLOR ROMÂNESC
DIN REGIUNEA VOSNESSENSK (UCRAINA)**

Publicat în „Revista Fundațiilor Regale“, an. IX (1942), nr. 9, p. 665–676.
Semnat A. Golopenția și Ion Apostol.

Am modificat, în sensul transliterării, numele de localități rusești care figurează în articol (Vosnessensk în loc de Vosnesensk; Novogrigorovka în loc de Novogrigorovca; Serbulovka în loc de Serbulovca etc.). În perioada publicării acestuia, contactul cu limba rusă și cu denumirile rusești de localități era încă redus în publicațiile românești.